

Izkušnja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petstvestica 60 vin., pogojen prostor 1 K; razglašeno poslano vrstica po 1 K; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Posredna št. stand 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom: a) celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 212.

NAPREJ

Grasilo Jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Stara manija.

Ze takoj ob porodu države SHS je začelo pri nas cveteti denuncijantstvo in preganjanje sumljivih in osumljenih ljudi v taki meri, kakor ga ne poznamo. V stari Avstriji so tudi zapirali in konfinirali dostikrat povsem politično nedolžne ali vsaj nevarne osebe. To početje smo takrat obsojali, ker je bilo krivično in sramotno. In ali je sedaj drugače? Spominjamo se še, kako je bila množica Korošcev zaprtih na ljubljanskem Gradu kar cele tedne, dasi gospoda ni imela nobenega pravega povoda za to. Niti intervencije niso pomagale. Ta sramota pa še ni nehala. V Mariboru imamo baje okoli 800 Korošcev in Stajercev interniranih, ki čakajo na rešitev že odkar so bile takozvane koroške eksercije in nekaj že tudi od prej, toda nihče jih ne zasliši, nihče se ne prepriča, ali je osumljenost utemeljena ali ne. Res ne vemo, kako bi se opravičilo tako postopanje z ljudmi.

Seveda bo gospoda trdila, da so internirani le sumljivi ljudje, kdo pa prevzame odgovornost, da le sum utemeljen, o tem pa se bo izgovarjali prav tako kakor so se izgovarjali nekdanji avstrijski grofi Štúrški in drugi, ki so preganjali svoje politične sovražnike in osumilce toliko časa, da so sami propadli.

Ce je oblast internirala tako veliko število ljudi, potem bi bila niena prokleta dolžnost, da domnevano sumljivost opraviči že pri vsakem posamezniku, tembol pa še pri stotinah ljudi; vsaj vendar ne bo nihče trdil, da ni časa za to.

Ne čudimo se sicer tem dogodkom, ker so vsi odločujoči faktorji prinesli to manijo s seboj iz stare Avstrije. Žalostno pa je, da slovenski narod, ki je po svoji naravi demokratičen, mirno prenaša vse te tiranije od strani ljudi, ki politično živijo od denuncijantstva. Čudimo se in se ne čudimo, ker se je javnost brezvestno zastrupljala z denuncijantstvom in klicanjem po vislicah kar cele mesece. Namesto, da bi bili stare ovadne in pozapri, klicali so jih na pomoč, da rešijo vse tisto, kar je bilo že prej slabega.

S tem zistemo je treba prenehati. Ali smo zreli in demokratični državljani, ki hočemo, da zavlada pri nas politična poštenost, ali pa se morajo odstraniti z odgovornih mest ljudje, ki tja ne spadajo. Krivice slovensko ljudstvo ne bo dopuščalo nad nikomur. Kdor je osumljen, o njem se mora dognati v koliko je sum opravičen, kdor pa ni kriv, ta naj se osvobodi, ker krivično je, če se ga vlačijo po zaporih kakor zločinca cele tedne in mesece.

Toliko čista pravičnosti in poštenosti morajo imeti tudi jugoslovanske buržoazne oblasti.

Mednarodnost greh?

Preden se razjasnijo pojmi o mednarodnosti pri nas na Slovenskem bo moralo poteči najbrže še precej Save v Donavo. Pri nas na Slovenskem imamo celo vrsto demagogov in koristolovcev, ki še danes, ko smo ustvarili narodno državo, vedno pripovedujejo naivnemu ljudstvu, da je mednarodnost pojem, ki je nasproten narodni zavesti. Težavno se je sicer boriti s takimi demagogi. Če jim dokazujemo, da je industrija mednarodna, da je klerikalizem mednarodni, da je bankirstvo mednarodno, da sklepa pred našimi očmi nova država in posamezniki mednarodne dogovore, da se naseljuje v naši državi tuji mednarodni kapital, ti demagogi, ali pravzaprav sleparji, pa še vedno trdijo, da je mednarodnost greh zlasti pri delavstvu in delovnih slojih sploh. Radi bi vedeli, kako si pravzaprav domišljajo ti ljudje življenje brez mednarodnih odnošajev? Ali morda tako, kakor so si ga zamislili evropski imperijalisti za afrikanke in druge narode, ki so jih pustili v nekulturi, jih morili z upijanimi pijanci in jim izvajali za steklene bisere dragoceno blago? Če si umišljajo stvar tako, potem hočejo, da naj se potegne okolo naše države kitajski zid, preko katerega naj ima vstop v našo državo samo kapital, ki nas bo izmogzaval, potem pa so ti demagogi veliki zločinci nad jugoslovanskim narodom. Takih nazorov ne more zagovarjati noben pošten človek razen nevedneža.

Kaj pa je vendar mednarodnost? Nešteto krat smo že povedali, da mednarodnost ni sovražnica narodne zavesti. Nasprotno je res. Kdor razumeva pojem mednarodnosti prav, ta je obenem narodno bolj zaveden kakor katerikoli narodni fanatik. Mednarodnost ne zanikava narodnost, marveč je le izraz tolerantnega razmerja med narodi, torej pojem odnošajev med narodi, kar pa nikakor ne ovira posameznih narodov, da skušajo vsak zase storiti vse, da pospešujejo predvsem svoje lastne koristi: gospodarske in kulturne.

Ce je mednarodnost važna za kapitalistično buržoazijo jugoslovanske, ki gospodari v državi in izkorišča proletarijat s svojim in mednarodnim kapitalom, potem to vprašanje tudi za delovne sloje ne more biti postranskega pomena. Socialno-demokratsko delavstvo ve, kar bi moral pravzaprav vedeti vsak delavec, delavka in uradnik ter vsak, ki ga družba izkorišča, da je treba sedanjemu družabni red izpremeniti; ve, da so delovni sloji po vsem svetu izkoriščani, ker gospodari nad njimi mednarodni svetovni kapital, zato tudi ve, da ima s proletarci vseh dežel

in vseh narodov popolnoma enake življenjske interese. Neumno bi torej bilo, zapustiti pot mednarodne solidarnosti ter vegetirati in umirati za kitajskim zidom, dokler nas prebiti razvoj in pomandira zgodovina. To bi bilo napačno! Naša narodna naloga je, da ostanemo v mednarodnih odnošajih z drugimi narodi, se razvijamo sporedno z njimi in jih skušamo prehiteti, da se uveljavimo med ljudstvom doma in kot narod med narodi. Le po tej poti pride narodu do primerne stopnje razvoja in le če bo razvit, seveda tudi narodno emancipiran kot celota, bo nekaj štel v zgodovini socialnega razvoja. Narod, ki hoče kaj štet v svetovni družbi, mora biti sam živ del te družbe, torej v mednarodni zvezi z drugimi narodi.

To velja že za današnjo kapitalistično družbo, ki dela pri nas in drugod popolnoma po teh načelih le s to razliko, da močnejši kapitalistični narodi izkoriščajo slabše. Kapitalistična družba ima namreč interes na izkoriščanju; če pa se kapitalizem odpravi, odpade ta vitalni interes buržoazije, katerega žrtev smo tudi Jugoslavlani, zlasti neimovitni sloji. Slovenska, oziroma jugoslovanska socialna demokracija je že od početka avtonomna. Ve, da je nje delo doma in da se mora uveljaviti kot stranka jugoslovanskega naroda v mednarodni organizaciji svetovnega proletarijata.

Kdor zavzame drugačno stališče v tem vprašanju, peha slovensko ljudstvo v krepilje grabežljivi družbi, ji rekrutira sužnje in ne pospešuje narodno samozavest, marveč samo fanatizira nezavedne množice ter jih odvaža od realnega dela in uspava njih trezno razmišljanje o socialnem položaju. Naloga ljudstva ni, da ustvarja korita za gospodo in bogataše; ljudstvo mora skrbeti zase, kdor pa hoče opravljati buržoaznega priganjača, ta nizkotalni posel, ta naj pa le dela za Judežve srebrnjake.

Omenjati smo morali to snov, ker petolizni narodni socialci hausirajo s to frazo po Sloveniji in po raznih zakonitih listih. Ne najdemo sicer odziva, ali naša dolžnost je, da to pribijemo. Socialna demokracija ostane na realnem stališču, ker je stranka neimovitih slojev in ne mara hlapčevati. Stori pa tudi vse, kar bo v njeni moči, da dvigne svoj narod gospodarsko, to je socialno in kulturno, da bo upoštevan in vreden član človeške družbe v boju za emancipacijo svetovnega proletarijata.

Stavka kovinarjev v Ljubljani.

Snoči so kovinarji sklenili potom tajnega glasovanja, da z današnjim dnevom stopijo v stavko. Glasovalo je

230 delavcev. Vsi glasovi so bili za stavko. Stavkali bodo tudi vsi uradniki in uradnice.

Vzrok stavke je ta, ker ravnateljstvo ni hotelo niti deloma ugoditi delavskim zahtevam. Zaupniki so večkrat pri obrtnem nadzorništvu znižali svoje zahteve od 75% na 25% ter na enkratni nabavni prispevek.

Ravnateljstvo je tudi ta predlog odklonilo ter je bilo pripravljeno dati 10%, a to samo za hivarje in topilničarje.

Delavstvu ni z ozirom na trdovratnost ravnateljstva ostalo drugega, kakor da sklene to, kar je sklenilo.

O podrobnostih bomo še poročali, kakor tudi o poteku stavke.

Za danes opominjamo stavkajoče, da obranijo hladno kri, naj vrše točno naloge, ki jih dobe od stavkinega odbora, naj varujejo disciplino in pospešujejo solidarnost. Vsi za enega, eden za vse! To naj bo parola stavkajočih.

Od naše strani prosimo stavkajoče, da za časa stavke ne zahajajo v gostilne in še manj, da bi se za časa stavke kdo opil. Prosti čas, naj stavkajoči uporabijo za izobrazbo in razvedrilo.

Sodrugri kovinarji, pokažite, da ste resni in zavedni bojovníki za svoje pravice!

Vsi kovinarji z dežele so naproseni, da ne iščejo dela v Ljubljani.

Brzjavne vesti.

Jugoslavija.

Doklade ministrom.

LDU. Belgrad, 3. Finančni odsek je sklenil, da se vsem ministrom od 1. julija plača mesečno po 700 dinarjev za reprezentacijske stroške.

Poštno ministrstvo.

LDU. Belgrad, 3. Minister za pošto in brzjav otvarja nov odsek za kontrolo poslovanja vseh poštinih institucij v kraljestvu.

Poprava belgrajske električne centrale.

LDU. Belgrad, 2. Po proračunu belgradske strokovne komisije se bo uporabil en milijon dinarjev za popravo električne centrale in tramvajске proge.

Posojilo mesta Belgrada.

LDU. Belgrad, 3. Pogajanja belgrajske občine z državo zaradi sklepanja posojila enega milijona dinarjev bodo kmalu končana. To posojilo se bo uporabilo za popravo občine, ki se več ne morejo odlašati.

Po svetu.

RUMUNI PRED BUDIMPEŠTO.

LDU. Budimpešta, 3. (DunKU.) Rumunske čete so dospеле do mesta Budimpešte. Vojni minister Haubrich in župan Harer sta jim šla naproti in sta se začela pogajati s poveljnikom generalom Hurescom. General je izjavil, da ima povelje nadaljevati pohod do meje mesta, nima pa pooblastila, zasedati mesto. V zadeve vzdrževanja miru se ne bo vtikal, ker je to stvar ogrske vlade. Glede nastanitve do mesta dospelih rumunskih čet so se domenili, da jim da vlada na razpolago dve konjeniški vojašnici ob robu mesta. In sicer ne na podlagi zasedbe, temveč na temelju gostoljubnosti.

ENTENTNI POGOJI OGRSKI.

LDU. Budimpešta, 3. (DunKU.) OKU javlja: Vodja budimpeštanske italijanske misije podpolkovnik Romanelli je sporočil ogrski vladi brzjavko, ki mu jo je poslal predsednik mirovne konference Clemenceau. Ta brzjavka pravi med drugim: Kot priznana baza za razmerje med alijantimi in asociiranimi državami in med Ogrsko morajo veljati izključno samo nastopne točke: 1. Pogodba o premirju z dne 12. novembra 1918: njene pogoje, osobito kar se tiče demobilizacije, mora spoštovati tudi nova vlada; 2. sporočilo mirovne konference od 13. junija t. l. glede določitve onih črt, na katerih morajo ogrske čete ostati ob čehoslovaški in rumunski meji; 3. Svet alijantcev bo od rumunske vlade zahteval samo toliko, da bo ustavila svoje čete v oni črti, kjer se sedaj nahajajo, radi napada, ki ga je izvršila ogrska vojska, ter tako dolgo ne bo zahteval, da umakne Rumunija svoje čete na črto, določeno dne 13. junija, dokler se nova ogrska vlada po vsem ne podvrže puktacijam pogodbe o premirju.

Samoumor komunista Szamuelya.

LDU. Dunajsko Novo Mesto, 2. (ČTU.) Bivši ogrski poverjenik Tibor Szamuely je izvršil samoumor. Poizkušal je ubežati iz Budimpešte preko Bauerbrunnna ob nižjeavstrijski meji s pomočjo nekega Strohschneiderja. Tu ju je pa ustavila žandarmerijska patrulja, ju aretovala ter odvedla v žandarmerijsko kasarno v Dunajskem Novem Mestu. Prvega so preiskali Strohschneiderja. Med tem pa, ko je žandarmerija preiskavala Strohschneiderja, se je Szamuely ustrelil v prsa. Takoj je padel na tla nezavesten. Pri prvi preiskavi se je zdelo, da je že mrtev, nekaj minut pozneje pa je zopet dajal znake življenja.

LISTEK.

August Strindberg:

Bedakova izpoved.

Prieložil Fran Albrecht (Dalle.)

Čustvo, nalikujoče plemeniti opojnosti vina, me je vsega prevzelo in zdaj — skozi sotesko, od zgoraj, se je zasvetilo naravno kakor prvo svitanje dneva skozi pokrajino, naslikano na rouleauxu; debla dreves se črtajo jasneje, oko vidi v daljo in uho čuje žvenket kravih zvoncev — od zgoraj. In zdaj, čisto tam gori, tam stoji zlat oblak; nekaj urnih korakov in nizko bukovje zablesni v zlatu, v bakru, v bronu, v srebru, ako pade tok zlomljene luči na belo listje, ki je ostalo na vejah. Tako sem stal jaz sam že sredi jesenskega dneva, v vlagi in mrazu, in zrl pred sabo poletno pokrajino v polni solnični luči; in v tem hipu sem se spomnil vožnje s čolnom na Melariu, kjer sem sedel v polnem solnčnem svitu in opazoval, kako je v neveliki razdalji vsrtan padala gosta toča. In zdaj že stojim sredi na solncu, zrem gori pred sabo nordijsko pokrajino, s smrekami in brežami, zrem zelene pašnike z rdečimi kravami, male rjave koče s starimi ženicami, ki plete na pragu nogavice za očete, ki delajo tam doli v tessinskem kantonu; gledam krompirjeve njive in grmičje lavendela, dalje in meseček.

In tako pustim solncu, da posuši moje lase in moj svršnik ter ogreje moje premrlo telo; snamem svoj klobuk pred žarečim stvariteljem in vzdrževateljem vseмира, najsi obstoji že iz večno gorečih vodikovih plamenov ali pa iz še neznane prasnovi helijali Ta Praotec, ki je brez ženske rodil svetovja. Vsemogočni, ki daruje življenje in smrt in vsvarja zakone o ledu in toploti, poletju in zimi, slab in dober letnik!

Ko sem okrepil svoje oči ob poletnem razpoloženju in zeleni travi, sem se zagledal pod saba v temo in v globino, ki sem jo prekorščil. Tam vrhu jezera, ki ga ni moč videti, leži tema in mraz, toda ne več temno in mrzlo, marveč nalik jasno blesteči belo razčesani volni, ki je tudi od zgoraj doli vse ožarjeno od solca in skrivajoč mrakove in umazano zemljo tam spodaj; in preko bele odeje se dviga bleščoč nekaj sneženih alp, ki so takisto ustvarjene kakor iz zgoščene srebrne megle, iz zraka in solčne luči izkristalizirane; po morju sveže padlega snega plavajo ledene grude. To je dobesedno nadzemska krajina, proti kateri je tista idila kravih zvoncev gori pod brezami banalno-vsakdanja.

Toda mahoma je čuti od zdolaj, potem ko je tu gori zavladala smrtna tišina, od zdolaj, kjer hodijo tožni ljudje trepetaje v sivem dnevu, zategnjenog grgrajoč glasove, ki se bližajo in se zdi, da jih lahko z očesom zasleduješ pod mlino, kot hudournik, kot vihar na morju! odejo oblakov. Zveni kot bi padala voda pri

Zdajci se je dvignil od spodaj gori krik, krik, kot da so prebivalci štirih kantonov zaklicali na pomoč proti Rdečemu vrhu v kantonu Uri, a to je samo parni čoln, ki je zažvižgal in gora Hochfluh, ki je potisočerila odmev, da se je razlil kipeč v čistem zraku, ko je prodrl skozi steno oblakov.

In že je poldan! Moral sem se splaziti spet navzdol, navzdol skozi meglo, v sivi dan, v temo, k vlagi, k umazanosti, kjer bom nemara zopet čakal tri tedne, predno bom videl solnce!

VI.

Ob novem letu smo se napotili v Nemčijo. Ob Bodenskem jezeru smo obstali.

V Nemčiji, v deželi vojakov, kjer je očetovsko pravo še v veljavi, se je čutila Marija tujo. Tu ni poslušal nihče njenih budalosti o dozdnevni ženskih pravicah. Tu so pravkar prepovedali mladim dekletom obisk vseučilišča; tu je treba doto častniške žene deponirati v vojni ministrtvu kot rodbinsko premoženje, ki ga ni moč potrošiti; tu smejo vstopati v državne urade izključno mošje, reditelji.

Marija se je zvjivala, kot da je pala v past. Ob prvem poskusu, da bi me prekanila, so jo ženske same pošteno izpovedale. Končno sem se videl tod podpiranega od stranke žensk in moja bedna Marija je bila izgnubljena. V zaupnem občevanju s častniki sem se okrepil, pod vplivom prilagodenja sem se navzel moških

običajev. Potem ko sem deset dolgih let živel duševno nemogoško življenje, se je dvignil v meni spet moč.

Hkrati sem vrnil svojim grivam polno prostost, s tem da sem odpravil tisto prečo na čelu, ki jo je zahtevala Marija. Moj glas, ki je vsled stalne navade, laskati se ženi, napol ugasnil, je spet zadobil svoj sonorni ton. Moja votla lica so se jela polniti. Moja cela telesna konstitucija se je razvijala, ko se je bližalo že moje štirideseto leto.

Prijatelj teh žensk v hiši, sem se privadil povzeti besedo, dočim je bila Marija, ki tem damam ni bila posebno simpatična, odstavljena.

Pričela se me je bati. Neko jutro, prvič v dobi teh zadnjih šestih let najinega zakona, je prišla popolnoma oblečena v mojo spalnico, dočim sem jaz ležal še v postelji. Te hipne izpremembe nisem umel; prišlo je do hrupnega besedovanja; izdala se je in mi dala slutiti, da je ljubosumna na dekló, ki je vsako jutro v moji peči napravljala ogenj. Hkrati mi je zagotavljala, da so li moje nove manire zoprne.

— Studi se mi ta moškost in pričenem te sovražiti, ako se delaš važnega.

Da, da, bil je vedno le paž, psiček, slabček, njen otročiček, ki ga je imela rada, najsi je bilo to še tako malo. Ta ženska ni mogla ljubiti moža v svojem soprogu, četudi ga je pri drugih oboževala.

nakar so ga za silo obvezali in prepejali v vojno bolnico. Medpotoma pa je umrl. Mrliča bodo ponoči prepejali v Sauerbrunn in ga bodo najbrže tam pokopali na židovskem pokopališču.

Rumuni na Ogrskem.

LDU. Budapešta, 4. (DunkU.) (Brezlično.) Poročevalci velikih angleških in ameriških listov poročajo v Pariz, da rumunske čete režejo telefonske linije, da so pretrgali železniško progo pri Budimpešti, da plenijo ogrske avtomobile, naložene z živili, da streljajo s topovi na hiše da rapajo in plenijo v vzhodnih predelih Budimpešte. Prebivalstvo, ki je bilo popolnoma mirno, je sedaj zelo razburjeno. Vojni minister Haubrich je odklonil vsako odgovornost za morebitne spopade. Rumuni odpeljujejo ogrske vojske v Budimpešto, položaj je zelo kritičen, verjetno je, da bo tekla kri. Rumunski glavni četam naj bi se po močnostih zadrževali, da pridejo v mesto. Dasiravno je podpolkovnik Romanelli osebno izročil Clemenceaujevo povelje rumunskemu divizijskemu komandantu, karžalo Rumuni dalje v mesto ter je rumunski poveljnik sporočil Romanelli, da bo v notranjosti Budimpešte čakal na daljna povelja.

IZPREMEMBA MIROVNE POGODBE.

LDU. St. Germain, 3. (DunkU.) »Petit Parisien« poroča iz Washingtona, da je nekaj izvedencev mednarodnega prava predložilo predsedniku Wilsonu število predlogov, ki se tičejo izpremembe mirovne pogodbe. Te izpremembe se sestavijo z dovoljenjem Wilsona, ki kaže zahteva, da se sprejmejo, preden Amerika ratificira mirovno pogodbo.

Poincare ne bo več kandidiral

LDU. Lyon, 3. (Brezlično.) Poslovna doba predsednika Poincareja poteče 17. februarja 1920. Predsednik se je izrazil, da nikakor ne bo več kandidiral, temveč da bo sprejel samo svoje staro mesto, kot senator departementa Mense.

ŽELEZNIČARSKA STAVKA V AMERIKI.

LDU. Chicago, 2. (DunkU.) Železniški nastavljenici in delavci v železniških delavnicah so razglasili stavko, ki velja za vso deželo in se začne takoj.

Stavka angleških redarjev.

LDU. London, 3. (DunkU.) Vsed stavke redarjev je bilo snoč v Liverpoolu nekaj slučajev motenja javnega miru in nekaj plenitev. V ladjedelnicah je bila ukradena velika množina blaga. Danes je dospelo vojaštvo, da štiti imovina. V Londonu in tudi drugod se je stavka ponestrila. Strajkajoči delavci so bili odpuščeni.

Nemške čete zapuste Gdansk.

LDU. Amsterdam, 3. (DunkU.) Reuterjev urad poroča iz Pariza, da je vrhovni zavezniški svet sklenil, da se morajo nemške čete umakniti iz Gdanskega in da poljske čete ne smejo vkorakati v mesto. Ozemlje prevzamejo tri komisije, ki bodo doletile meje.

Žigovanje nemških vrednostnih papirjev na Francoskem.

LDU. Berlin, 2. (ČTU.) »Rundschau« poroča iz Bazila: »Times« poroča iz Pariza: V gospodarski komisiji poslanske zbornice je zago-

tavljal Balfour, da se smejo nemški vrednostni papirji in bankovci žigovati samo pod nadzorstvom in kontrolo entente, da se neoporečno ugotovi nasproti alijancem, koliko je Nemčija zmožna izpolniti svoje obveznosti.

Izseljevanje Nemcev.

LDU. Nauen, 3. (Brezlično.) Številno Nemcev, ki prosijo za potne liste, neoporečno narašča. Mlajši Nemci, zlasti tajniki, inženirji, monterji, mehaniki in izučeni obrtniki se hočejo večinoma izseliti v južno Ameriko.

Masaryk in zborovalno pravo.

LDU. Praga, 2. (ČTU.) Predsednik Masaryk je z odločbo od 20. julija na predlog pravosodnega ministra odredil, da se radi prestopkov proti zborovalnemu pravu, ki so bili zakriviljeni meseca julija 1919, ne uvede kazensko postopanje, že uvedeno postopanje pa da se ustavi. Vsem osebam, ki so bile obsojene radi takih prestopkov, storjenih od 15. junija 1919, se kazni, ako še ni izvršena, odpusti, ako z isto razsodbo niso bile obsojene tudi radi drugih kaznivih dejanj.

Legitimacije na Češkem.

LDU. Praga, 3. (ČTU.) »Venkov« poroča, da je ministrstvo za notranje stvari odredilo, da morajo vsi državljani imeti legitimacije o identiteti. Delavske in službene knjižice se bodo odpravile.

Letalska nesreča.

LDU. Rim, 3. Letalo tipa Caproni, ki je letelo od Benetk proti Milanu, je padlo pri Veroni na tla in se razbilo. 14 oseb je ubitih.

Mednarodni socijalistični kongres.

LDU. Nauen, 3. (Brezlično.) Drugi mednarodni socijalistični kongres se je pričel v soboto dopoldne v Lucernu. Seje so javne. Kot predsednik posluje kakor pri prvem kongresu švedski socijalistični vodja Brautling, kot tajnik Huysmans. Na dnevnem redu so nastopne točke: Internacionalna in mirovna pogodba, internacionalna in revolucija ter internacionalna in socijalno - demokratske vlade. Razpravljalo se bo tudi o ustanovitvi internacionalne socijalistične obveščevalne centrale, kakor tudi o pripravi za splošni socijalistični kongres leta 1920.

Reško vprašanje.

LDU. Trst, 1. »H Laboratore« poroča iz Rima glede reškega vprašanja: Italijansko in francosko časopisje se je zopet začelo baviti z reškim vprašanjem. Mnogo predlogov je bilo že predloženih, toda vsi so ostali brez uspeha. Toda najlogičnejši in najizdatnejši predlog za neposredna pogajanja med Italijani in Jugoslavo stali Orlando in Sonnino zavrnili, ker sta se zanašala na posredovalce, katerih edini interes je bil, da vzdržijo napete odnose med Italijo in Jugoslavo. Sedaj prihaja zopet nov načrt na dan. Po tem načrtu bi se luka ločila od mesta samnega, ki bi pripadla Italiji. Luka in železnice bi se podvrgele upravi zveze narodov. Italiji bi pripadla tudi Zičev, ki se nahaja na vzhodnem delu luke. Vse ostali del luke (prosta luka), Delta, Barroševa luka, vsi železniški objekti na Sušaku in železniški progi Reka-St. Peter in Reka-

Zagreb bi bili internacionalizirani in postavljeni pod upravo Zveze narodov. Ozemlje desno od železniške proge s Kastvom vred, Liburnija in druga popolnoma slovanska središča bi bila priključena Jugoslaviji. Med železniško progo in morjem bi opek ozemeljski pas zagotovil teritorialni spoj med Reko in italijansko vzhodno mejo. Ta načrt je baže iz ameriškega vira. Spominja na načrt, ki sta ga dva italijanska častnikarja predložila prve dni junija ugledni osebi, namreč, naj bi se del vzhodne lste priključil Jugoslaviji. Italija pa bi dobila kot odškodnino mesto Reko.

Po »Restu del Carlino« bi imela ta rešitev dve prednosti: zagotavlja mesto Reko Italiji in ustvarja tudi teritorialni spoj; določa mejo Reče, proža reškemu prebivalstvu gospodarske koristi, ki prilajajo od prometa v pristanišču; ne ogroža starih meščanskih pravic, ker ni tudi prej prosta luka pripadala Reki, temveč Madžarski; končno daje brez-pogojna jamstva za svobodno trgovino vsem narodom iz ozadja. »Resto del Carlino« vidi v tej rešitvi tudi škodo: prvič se s tem uniči Trst, drugič se vrine na italijanski Jadran Zveza narodov, in se odpovejo vrata njenemu neposrednemu gospodarskemu in potem političnemu vplivu na vse ogromno podonavsko ozemlje, to je na ozemlje in narode bivše avstro-ogrške države.

»Secolo« pripominja, da se šele sedaj poizkuša predlog, ki bi se bil moral najprej predložiti. Italijanska taktika bi bila morala točno ločevati mesto Reko od reške luke in zahtevati za Italijo samo mesto. Tako bi bili Italijani prišli v nasprotje samo z Jugoslavo. Italijanska delegacija je na zahtevala mesto in luko in je tako prišla v navzkrižje z vsemi narodi, ki trgujejo v Jadranu.

»Laboratore« pripoveduje: Kaj izhaja iz tega razmatranja? Pone-rešenje diplomacije, nič drugega; bedaste namene reševanja narodnih vprašanj potom neskončnih intrig, namene potom pametnih in neposrednih pogajanj med prizadetimi narodi. Predvsem bi se bili morali pogajati medsebojno Italijani in Jugoslavo, trezno in pošteno. Prilika ni manjkala. Nasprotno: prilike so se ponudile. Toda Orlando in Sonnino sta pokazala, da se želita izogniti tem pogajanjem in sta tako igrala Clemenceaujevo igro, ki je medtem, ko je bila Italija vsa vglobljena v reško vprašanje, izdalja gospodarske interese Italije.

Začetek poloma.

»Z. J. Z. ima na njeno lastno željo važno zastopstvo v J. D. S., ker je njen delegiranelec tov. Kejžar i v strankinem načelstvu. Od stranke mu je tudi poverjen poslaniški mandat. V zadnjem času pa Z. J. Z. na svojih shodih dosledno povdarja, da noče pripadati nobeni stranki. Njeno takozvano strokovno glasilo se z izbrano neokusnostjo in nestvarnostjo strastno zaletava v aktivno sodelujočega delavca pri J. D. S. Tu je pač umestno vprašati se po doslednosti, nikakor pa ne more Z. J. Z. kazati obraza politične skupine, kadar zahteva mandat od J. D. S., na drugi strani pa stati izven strankine discipline, češ da je Z. J. Z. samo neodvisna strokovna organizacija. — Tovariša Kejžarja tako postopanje vodstva Z. J. Z. in redakcije železničarskega lista gotovo spravljaja v mučen položaj, ker mora britko čutiti in osebno kot poslanec težko prenašati to nedoslednost.

V predalici »Slov. Naroda« se je pojavila bela vrana v osebi gosp. dr. Petotnika in koncem drugih, napisala tudi te britke besede, ki predstavljajo preludij tisti drami, ki je svoj prvi del že zaključila.

Popolno zadoščenje imamo, ker nam je mož, o čigar poštenosti nikoli nismo dvomili, in ki je naš odločen političen nasprotnik, v živih besedah to potrdil, kar smo mi vedno zatrjevali in kar precejšnje število železničarjev ni hotelo razumeti. Da so slavni voditelji Z. J. Z. čisto navadni politični sleparji, leži sedaj na dlan. S to, od nasprotniške strani nam potrjeno, konstatiramo torej zaključno naš dosedanj boj z Z. J. Z. katere izraski se nam že dolgo gabijo.

Potrebnost se nam pa zdi, našim sodrugom in onim, ki znajo se trezno presojati, poklicati v spomin nekatere malenkosti, ki so žalibog igrala ob vsaki priliki odločilno ulogo. Naši sodrug, kot tudi starejši železničarji sploh, se menda še spominjajo liberalnih trikov za časa raznih volitev v bivši Avstriji. Pri vsaki volitvi, in sicer natančno 24 ur pred oddajo glasovnic, se je v Ljubljani v glavah liberalne frakcije pojavil pokojni sođr. Viktor Adler, ki nam je baže vedno ukazal, da moramo oddati svoje glasove liberalnemu kandidatu. In redno so naši sodrug — vsaj velik del istih — nasledili na nastavljenen limanice. In gospoda se jim je smejala. Seveda ni nikoli izostal maček, ki je trgal od prihodnjih volitev, dokler golaš in pivo ni sta zopet ozdravila to neprimerno bolezen. Take stvari se niso morda pojavile dva- ali trikrat, nego to je bila kronična bolezen, ki je baže neozdravljiva. Mislili smo, da je vsaj svetovna vojska s svojo radikalno kuro odpravila ta nesrečni pojav iz delavskih vrst. Z žalostjo pa moramo konstatirati, da se v tem oziru še ni prav nič izboljšalo. Lahkovernost proletarskih mas je žal še zelo številna.

Temu pojavu bi se še toliko ne čudili, če bi prelevljena liberalna trohnelost izrabljala za svoje nečedne posle kak nov trik. Toda izbrala si je zopet onega starega, ki se ji je tolikokrat obnesel.

Spomnimo se zadnje stavke! »Ves svet je delal, edino ljubljanski delavci so stavkali zato, da omogočijo italijanskim nasilnežem nadaljni pohod v svobodno Jugoslavijo. Sođr. Ant. Kristan je dobil 2 milijona — nihče seveda ne ve ali frankov, ali lir ali kaj — zato da uprizaro stavko. Potegniti jo je menda mislil tudi žež mejo« — toda sedaj mora to plačo uživati le v Belgradu v narodnem predstavništvu. Sam občinski tajnik na Jesenicah je dobil od ministra Gostinčarja tozadevno pismeno naznaniilo. Kdor tega ne verjame, si lahko ta zgodovinski dokument ogleda pri svetovnoznanelem občinskem tajniku na Jesenicah.

Nič manjši izmeček naroda ni poslanec Jožef Kopač. Ta je zopet dobil od Italijanov, ki so seveda nlegovi zavezniki, celih 72.000 lir za to, ker ga je s stavko tako temeljito polomil in s tem obvaroval Italijane grozne preteče jim nevarnosti, katere pa seveda liberalni agenti iz diplomatčnih razlogov doslej še niso hoteli izdati. Ker pa mi ne priznavamo tajne diplomacije, zato hočemo našim čitateljem povedati, da se je naša 500.000 glav broječa posadka ob demarkacijski črti že pripravila na naskok in je imela strogo povelje od Z. J. Z., da nemudoma zasede ne samo Trsta in Gorico temveč tudi Rim! In le Kopačevo izdajalsko po-

četje v podobi polomljene stavke, nas je spravilo ob neizogibno gorjost, za katero so bili v uredništvu »Slov. Naroda« vsi rokopiši pripravljeni in čakajo morebitne poznejše uporabe.

Dober železdec mora imeti, kdor vse to prebavi. Vendar jih je še veliko ne le v vrstah proletarijata, temveč še veliko več v takozvanih vrstah inteligentov, ki takim vestem nasedejo in jih celo širijo.

To dejstvo nam kaže vso zastrupelost naše javnosti, ki se kaže predvsem v naši železničarski upravi. Kdo ima danes odločevati v državi? Vsak razsoden državljani bi rekel: Od države postavljene in priznane oblasti! Motil bi se kdor bi to trdil in ne vem, če nima ž egosp. Deržič kak paragraf za tako trditev pripravljen, katerega končni efekt so najmanj višlice. Kaj je to deželna vlada, kaj sodnija, kaj žel. ravnateljstvo? Vse to ni nič. Nič je pa tudi ministrstvo in narodno predstavništvo, nič je torej vse, kar so nam opisovali kot temelj države. Samo Z. J. Z. je tisti forum, ki ima odločati o vsem in čez vse.

Ne! Tudi Z. J. Z. ni še vse, temveč gosp. Deržič, srečen tekmeč Bele Kuna, je tisti kateremu smo izročeni na milost in nemilost vsi doždevni državljani Jugoslavije. Pravim doždevni. Saj danes nihče ne ve, če ne dobi jutri dopis diktiran po Z. J. Z. in podpis od kake marionete, s katerim se ga obvešča, da ima tekem 24 ur zapustiti rodno grudo, in to ne morda, ker ni Slovenec, temveč ker ni »Zvezar«, t. j. član telesne straže Deržičeve diktature želez. uradnikov. Takih dopisov imamo namreč že celo vrsto na razpolago. Ne vemo pa kam naj jih vpošljemo, kajti naš Bela Kun — Deržič jih najbrže ne bo reševal. V svoj domišljiji in svoj »čisto strokovni« nadutosti je »Zvezar« popolnoma oslepela. Tudi ne vidi neizogibne katastrofe, ki jo mora povzročiti, če ob pravem času ne nastopijo proti njej pametni ljudje.

139 strojevodij in kurjačev in nad 700 profesorijev železn. delavnic v Mariboru zahteva svojo odslužitev in hoče v ono Nemško Avstrijo, kjer je baže slajališče vseh »lačenbergerjev«. Če se dajo odpušnice tem ljudem, ki so rojeni Jugoslavo, potem, gospodje, kar zaprite! S par Kremžarji, Ogrinci, Rupniki, Kanoničji itd. ne bodele dolgo vozili.

Blizamo se podpisu mirovne pogodbe, na katero sicer nič ne damo, ki bo pa vendar imela to posledico, da se odpro meje in se promet zveča. Če vvažujemo dejstvo, da je ves železniški material, vstevši vozove in stroje, vsled petletne vojne popolnoma uničen, in če pomislimo na nezmiselno izganjanje najzmožnejšega osebja, potem si početa danes vladajočih ne moremo tolmačiti. Če so meroadajni gospodje mnenja, da se strojno osebje in osebje v delavnicah, tako lahko nadomesti z praznoglavci iz raznih pisarn, potem se strašno motijo.

Norčujete se iz »uničenih Nemcev«, ki pa nam prav lahko zopet gospodarsko zrastejo čez glavo in to tem preje, čim dalje hoste uganjali vašo izgonjevalno politiko.

Če bi bili pri vsem tem izganjanju diktatorji »Zveze« vsaj kousekventni!

V tem slučaju bi morali vendar v prvi vrsti izganjati resnične Nemce, katerih še mrgoli na vseh koncih in krajih. Ker pa ti Nemci niso proletarci in znajo obrniti veter po plašču so vsegaomogočni »Zvezci«, toraj v liberalni kloaki, dobrodošli in članstvo jih imunizira za vse slučaje.

Pri damah v hiši sem bil vedno bolj priljubljen. Hodil sem v njih družbo in pustil, da me je prodrala toplota, ki jo izžarevajo resnične ženske; ženske, ki so polne spoštovanja in ljubezni ter udanosti brez preudarka, katero daje mož samo ženskim ženam.

V tem trenutku sva pričela razmotrivati, ali naj bi se vrnila v domovino. Moja stara bojazen se je zopet vzbudila; bal sem se stopiti v stik s svojimi prejšnjimi prijatelji, ker nisem vedel, ako ni med njimi ljubimcev moje žene. Da bi napravil konec svoji nesigurnosti, sem se odločil, da jih pričnem natančno zaslišavati kot priče. Povprašal sem že nekaj svojih prijateljev na Švedskem po teh tamnih govoricah, ki so se širile radi nezvestobe moje žene, ne da bi jim seveda mogel izbiti kakršenkoli odkritosrčen odgovor.

Ljudje imajo sočutje samo z materjo! Kdo se briga za smešni položaj, ki ugonablja očeta?

V svojih raziskavanjih sem se tedaj lotil pripomočkov nove psihološke znanosti, ki sem jo pričel uporabljati zaeno s čitanjem misli. V naših večernih družbah sem seznanil s tem dame, poslušajoč se, kot da je to nedolžna družabna igra, manipulacij Bischofovih in tovarišev. Marija je bila nezaupljiva. Zmerjala me je s spiritistom, me zasmehovala kot praznovernega svobodnomisleca, me obsipala s slabo izbranimi psovskami — skratka, na vse mogoče

načine me je skušala odvrtiti od teh vaj, ki bi postale lahko usodne zanjo.

Da bi zabrisal vsako sled, sem se ji navidez pokoril in sem opustil hipnotizem, da bi jo, ne da bi to slutila, napadel med štirimi očmi.

Ko sva bila nek večer sama v obednici in si sedela nasproti, sem zaokrenil polagoma na-jzin pogovor na gimnastiko. Potem ko sem ji vzbudil toliko zanimanja, da se je jela v debati razvzemati, je pričela, hodisi vsled sile moje volje ali po zvezi misli, ki so morale slediti po meni usmerjenemu pritisku, govoriti o masaži. Od tu je skočila njena misel naravnost k bolečinam, ki jih povzroča masiranje. Domislila se je masaže pri zdravniku in je vzkliznila: — Da, masiranje boli: še zdaj čutim bolečine, ako pomislim na to...

To je zadostovalo. Povesila je glavo, da bi skrila mrvaško blede barvo lic; njene ustnice so se pregibale, kot da hočejo izgovoriti nekaj povsem drugega; njene oči so mežikale. Nastopilo je strašno molčanje, ki sem ga skušal podaljšati. To je bil vlak misli, ki sem jih vzgibal in s polno paro vodil v nameravano smer. Zastonj se je trudila, da bi jih zavrla. Pred njo je bil prepad: stroj ni mogel obstati. S skrajnim naporom se je dvignila, se iztrgala mojim pogledom, ki so jo ujeli, in je planila ven, ne da bi izgovorila besedico.

Udarec jo je zadel!

Čez nekaj minut se je vrnila; njen obraz je izgubil napetost. Z izgovorom, da mi hoče po-

kazati dobrodelni vpliv masiranja, se je postavila za stol ter me pričela drgniti po lobanji. V njeno nesrečo je viselo tik pred nama zrcalo. Ozrl sem se vanj s skrivnim pogledom, ki je zadostoval, da sem spoznal prestrašen, bled obraz, kojega zmenele oči so se zapile v moje poteze... In najina vprašujoča pogleda sta se križala.

Proti svojji navadi mi je sedla na kolena, me laskaje objela s svojimi rokami in izjavila, da je zelo zaspala.

— Kaj si se neki pregrešila, da si danes tako ljubezniva z mano? sem vprašal.

Skrila je svoje čelo na mojih prsih, poljubila me in šla, želeč mi lahko noč.

To pač niso bili dokazi, ki bi jih lahko navedla pred sodnikom, toda meni so zadostovali, ker natančno poznam njeno bistvo!

K temu se je pridružil še, da je pravkar signal moj svak tega maserja iz svoje hiše, ker se je vedel nedostojno z njegovo ženo.

Nikakor se nisem hotel vrniti v domovino, da se ne bi izpostavil pastolovščinam, ki bi lahko škodovala moji časti. Bil bi namreč prisiljen obveštati vsak dan z moškimi, ki jih imam na sumu, da so bili ljubinci moje žene. Da bi se izognil smešnosti, ki obkroža gojufanega moža, sem zbežal na Dunaj.

Samaga v hotelu, me je zasledovala podobna moje oboževanke. Nesposoben za delo,

sem pričel korespondirati in sem ji pisal vsak dan po dvoja pismen in sicer ljubavih pismen. Tuje mesto je vplivalo name kot grob. Kot strah sem hodil med ljudmi. Mahoma se je jela gibati moja fantazija, da bi obljubila to samoto. Usiloval sem poetično zgodbo, da bi spraviil Marijo v to mrtvo okolico. Kmalu je oživila vsa lena zmes poslopij in ljudi! Prišel sem si domišljati, da postane Marija znamenita pevka. Da uresničim svoj sen in napravim iz prijazno prestolice ozadje za njeno postavbo, sem obiskal ravnatelja konservatorija za glasbo, posekal vsak dan opero ali koncerte, jaz, blaziraneec, ki sem zametaval gledališče. Zbudila se je v meni živa želja, da bi vse, karkoli sem videl in vse, karkoli sem slišal, sporočil Mariji. Komaj sem prišel iz opere, sem sedel k pisalni mizi, da obširno javim, kako je gospodična Tainta nocoj pela; pri tem so vse moje primere izpadale v Marijin prid.

Ako sem posetil galerijo slik, sem videl Marijo vse povsod. V Belvederu sem obstal celo uro pred Venero Guido Reni-ja, ker je tako silno podobna moji oboževani ženi.

Navsezadnje se me je oprilelo silno domotožje po njenem telesu; spraviil sem svoje kovčge v red in se vrnil kolikor moč hitro k nji. Saj sem zacopiral od te ženske; ni sredstva, da bi ji ubežal!

Lepa je bila vrnitev!

(Dolje prili.)

Nam je vse to prav. Vse tako po-
beje namreč odpira ljudem, ki imajo
oči, razgled v bodočnost. Prepričani
smo, da je bankrot nasilstva neiz-
giben.

Le tako naprej!

J. P.

Dnevne vesti.

K povratku slovenskih družin iz za-
sedenega Primorja.

»Agencija Stefani« je poročala iz
Trsta, da se vrne iz Trsta v Ljubljano
160 Slovencev, nameščencev
biše avstro-ogrske vlade. Ker je
bilo rečeno, da se svojevoljno in na
izrecno željo odbora za odposiljanje
jugoslovanskih železničarjev vrača-
jo v svojo domovino, se je ljubljanski
dopisni urad informiral in iz-
vedel, da se je z določenim vlakom
selilo samo 26 bivših avstro-ogrskih
uslužbencev. Nadalje, da se med iz-
seljenci nahaja 133 oseb, ki so se pre-
selile »iz svoje domovine« pod prit-
skom in ne svojevoljno. Izselili se
tudi niso na izrecno željo odbora za
odposiljanje jugoslovanskih železni-
čarjev, marveč ta odbor je zanje po-
sredoval samo glede potnih listov in
proste vožnje.

Vsi ti nameščenci so se torej iz-
selili le pod pritiskom razmer, ker
so poglavarji družin odpuščeni od
italijanskih oblasti iz službe, ne glede
na to, ali so pristojni v zasedeno
ozemlje ali ne, ker družine nimajo
sredstev za življenje, so bile primo-
rane izseliti se. Ker pa drugače ne
dobe prehoda od italijanskih obla-
sti, ako ne prosijo izrecno za »rim-
patricio«, torej za repatriiranje, izra-
blajo Italijani to priložnost razmerje,
da predstavljajo svetu tako prisljano
izseljevanje »za svojevoljno vrača-
nje v domovino in celo po izrecni
želi katerega odbora.«

Razmere v jetniščnici.

Kdor še ni bil tako srečen, da bi
bil prišel stanovat v državno pala-
čo, ki se imenuje jetniščnica, ta naj se
raje premisli, preden bi šel vanjo,
tam stanovat in uživati državno hra-
no. Imajo sicer predpise v jetniščnici,
nekakšen hišni red, ali drugo vpra-
šanje je, koliko se ta hišni red izpol-
njuje. Ne zagovarjam kaznivost
vobče, da bi moral ljudem ti ineti
človeške razmere; skrajno krivično
pa je, da trpe pomanjkanje jetniški, ki
so v preiskovalnem zaporu, med ka-
terimi je mnogo popolnoma nedolž-
nih, kljub predpisom. Nekateri pa-
niki postopajo samopašno in brutal-
no z jetniki. Tako na primer, če se
jetnik pritoži, mora to najprej javiti
pazniku, mu vse na široko razložiti,
zakaj se hoče pritožiti in potem dobi
odgovor, da mu tega ni potreba,
ker itak ne bo uslišan. To je krivično.
Kaj več bomo še poročali ob
priliki.

Izprehod v Moste pri Ljubljani.

Vam se zdi čudno, da je zame iz-
prehod v Moste zanimiv, ker ne
veste, da že več let, to je od takrat,
ko so me v Nižji Avstriji zapodili od
vojakov domov, nisem bil iz mesta.
Niti v Moste nisem šel peš, marveč
pred magistratom sem sedel v tram-
vaj, pa so me potegnili do garnizi-
ske bolnice. Ah, to je lenuh, si bo-
ste mislili, pa mislite, kar hočete,
tako je, pa je. Da boste vedeli, za-
kaj so me Moste tako zanimale,
vam to na kratko opišem. Večkrat
sem čul, da imamo socialni demo-
krat »Napreje« nekaj hudih na-
spratkov v Mostah. No, kar tega
nisem veroval, sem se hotel sam
prepričati o tem. V soboto popoldne
se pripeljem v Moste, dasi nisem
vedel, ne kje se pravzaprav začne,
ne kje se neha. Kar naravnost po
cesti iz ubereh počasi, kakor je že
meni stara navada. Delavci, menda
Moščani, so hoteli proti domu in ne-
kateri med njimi so čitali »Napreje«.
Komaj par korakov pred menoj
sreča takega nesrečnega debel, sta-
rikav gospod, nekoliko podoben me-
sariju in noseč glavo po strani, za-
mahne s palico pred njim in zakriči:
»To ne bo šlo več pri nas v Mo-
stah!« »No, kaj« mu ta odgovori,
da naročate in berete »Napreje«.
Delavec se mu nasmehne in do-
stavi: »Bo že šlo, še več bo šlo,
očka! Nekdaj ste vi komandirali,
zdaj bomo pa mi.« Prepirla sta se
moža dalje in nabrala se je precejš-
nja družba okolo njiju in prav po-
šteno se je nasmejala, zakaj veliki
gospod je bil rudeč kot puran, a nje-
gov nasprotnik mu je mirno odgo-
varjal. Stal sem bolj ob strani. Vti-
kal sem nisem v prepir, a končno
vendar vprašam sosedo, kdo pa je
ta gospod. »I, no, ali ga ne poznate;
ta je trgovec s preveč vodenim ki-
slim zeljem v Mostah, vsak ga po-
zna.« »Jaz ne« pravim. »Čudno!
Vsaj je prvi veljak v naši občini.
Menda se niste nikoli brigali za po-
liko in pa za Moste.« Moža sta

mahala z rokami in končno tudi
ceptala z nogami in svoji vneti de-
bati ter s strastjo zavračala vsak
svoje stališče. Pravi poulični kon-
cert je bilo to. Z nekakim veseljem
sem opazil, da stari mož podlega.
Ko ni mogel več navažati nobenih
argumentov več, je zakričal nad de-
lavcem: »Jaz sem kmet, nič več ne
bom sejal, da ne boste imeli kaj je-
sti.« Delavec mu odgovori: »Vsaj
znamo tudi mi sejati in žeti«, pa je
odšel po svoji poti zapustivši gručo
ljudi. Še enkrat vprašam, kdo je ta
gospod; a tudi sedaj nisem mogel
dobiti pravega odgovora. Rekli so
mi, ta gospod je naš prejšnji župan,
sedaj je pa tajnik, ker opravlja taj-
niške posle, odkar so mu dali brco.
A tako, sem si mislil. Župan, bivši
župan — tajnik! Aha!

Drobno.

— Javna dražba uprežnih konj.
V četrtek, dne 7. avgusta 1919 po-
poldne od 3. ure dalje se bodo pro-
dajali na javni dražbi v Ljubljani na
Zelenem hribu uprežni konji.

— Za električno razsvetlavo v
Spodnji Šiški. V četrtek, dne 7. t. m.
se bo vršil ob 8. uri zvečer sestanek
v telovadnici ljudske šole Razpravlja-
lo se bo o električni razsvetljavi.
Blagovoli se polnoštevilno udele-
žiti tega sestanka hišni posestniki iz
Spodnje Šiške in interesenti, da
pridemo do odločitve glede pridobi-
tve tako neobhodno potrebne elek-
trične razsvetljave za Spodnjo Ši-
sko. — Odbor za električno razsvet-
ljavo v Spodnji Šiški.

— Zveza vojnih invalidov priredi
v nedeljo, dne 10. t. m. invalidne
shode v Šmarju pri Sevnici in Ptuj.
Čas in prostor bode razviden raz
plakatov.

— Napisi na železniških vozovih.
Minister za promet je odredil, da
bodo poslej vse železniške lokomo-
tive in vagoni imeli za napis na-
stopne črke: D. Ž. SHS. (Državna
železnica SHS.).

— Preiskava v klavnici v Subo-
tici. Parlamentarna komisija, ki ima
pregledati poslovanje v klavnici v
Subotici, je z oklicem v novinah po-
zvala vse oškodovane, naj se javijo.
— Trgovske šole. V Skopju in
Bitolju so bile otvorene trgovske
šole.

— Nahrbtnik, napojen z novimi
tehničnimi knjigami, opremljenimi z
mojimi lastnorodnim podpisom, je
nekdo pomotoma odnesel iz vlaka na
južnem kolodvoru v Ljubljani v noči
31. julija 1919. Poštenjak naj jih vrne
pri postajenščniku v Ljubljani na
južnem kolodvoru proti 200 kron na-
grade. Feliks Lobč, strojni tehnik,
Novo mesto.

Debs pred sodiščem.

Dalje.)

Rekel sem, da nisem odvetnik,
ali zdi se mi, da vseeno vem vsaj
toliko, da ne sme kongres ustanav-
ljati zakonov, ki bi se kosali z usta-
vo, da so taki zakoni neveljavni. Če
ostane »zakon o volunstvu« v moči,
potem je ustava Zedinjenih držav
mrtva. Če se ta zakon ne kosa z
vsakim temeljnim načelom ustave,
potem sem na vsak način nesposo-
ben brati in razumeti angleški jezik.

Mogoče ste, gospodje, prišli za
časa te razprave do sklepa, da sem
»pro German« v zmislu, da simpatiz-
iram s cesarjevo vlado v Nemčiji.
Mojl starši so bili rojeni v Elzasu.
Francijo so ljubili s prav sveto ljub-
beznijo. Razumeli so pomen »prusi-
zma« in so ga mrzili iz dna duše.
Ni me bilo treba učiti, da mrzim
pruski militarizem. Moji starši so mi
pravili, kak je bil in je ta militarizem
zopern, suženjski in nasilen. Ne mo-
rem si niti misliti, kako more kdo biti
v stanu, sumiti samo za trenutek,
kako bi mogel imeti i najmanjši sim-
patije napram tej grozni stvari. Jaz
sem proti temu pisal in govoril go-
tovo vse svoje življenje. Meni je
znano, da utelesuje cesar vsako bru-
talno silo in ubolstvo...

Preziram carizem z vso svojo
dušo in sovražim vse, kar carizem
izraža in pomeni. Moje simpatije so
na strani stradalajočih in bojujočih se
narodov, pa naj se nahajajo kjerkoli.
Ne menja na stvari, pod katero za-
stavo so ljudje rojeni, ali kje žive, —
jaz z njimi simpatiziram. Ko bi mo-
gel, bi vzpostavil družbo, ki bi ob-
jemala vse ljudi na zemlji...

A sedaj, gospodje porotniki vas
ne želim zadrževati zelo dolgo...
Ne morem odstopiti od nobene svoje
besede. Ne morem preklicati nobeno
svojo besedo. Stojim pred vami in
priznam, da sem kriv, ker sem imel
dotični govor... Ne vem, ne morem
reči, kaka bo vaša razsodba. A ne
skrbim me mnogo, kar se mene tiče.

Gospodje! Tu sem najmanjši del
— v tej razpravi. Živel sem dovolj
dolgo časa, a ne bi se smatral važ-

nim, ko se dela o veliki stvari, ki
pripada v dobrobit vseh narodov.
Ali karkoli storite z menoj, to me na
koncu konca, niti malo ne straši. Jaz
nisem tu obtožen. Obtožena je danes
pred tem sodiščem neizmerno velika
stvar, če tudi vi to mogoče ne raz-
umete. Obtožene so ameriške na-
redbe pred sodiščem ameriških me-
ščanov. Prihodnost bo razjasnila.

A sedaj, dovolite mi, gospodje
sodniki in gospodje porotniki, da se
vam zahvalim za potrpežljivost in
pozornost, s katero ste me poslušali.

Moja usoda se nahaja v vaših ro-
kah. Pripravljen sem poslušati vašo
sodbo.

Govor sodišču.

Pred več leti sem priznal svoje
sorodstvo z vsemi živimi bitji in pri-
šel do zaključka, da nisem ni malo
boljši od najnižje stvari na zemlji.
Rekel sem tedaj, a isto trdim tudi
danes: dokler obstoja nižji razred,
sem v njem; dokler se ena živa
duša nahaja v ječi, nisem svoboden.

Slisal sem vse, kar je v tej sodbi
rečeno, da se podpre in opraviči za-
kon, a moj sklep ostane nespreme-
njen. Na ta zakon gledam kakor na
despotsko dejanje, ki se javno meri
z demokratičnimi načeli in duhom
vsake svobodne ustave.

Niti malo ne zamerim sodišču, a
niti samemu načinu razprave. Vse je
voden v zvezi z mojo zadevo do-
stojno, s spoštovanjem in spodob-
nostjo...

Že sem rekel pri tem sodišču, da
sem nasprotnik družabnemu ziste-
mu, v katerem živimo, da sem pri-
padnik premembe — a s pomočjo
mirnih in zakonitih sredstev.

Dovolite mi, da vas opozorim na
en dogodek: ravno ta čas pregleduje
pet odstotkov ljudi te dežele dva
tretine našega bogastva; 65 % na-
roda, a to so delavci, ki ustvarjajo
vse bogastvo, ima v svojih rokah
samo pet odstotkov vsega narod-
nega bogastva.

Stoječ danes tu, se spominjam na
svoja otroška leta. Ko sem bil star
14 let, sem šel delat na železnico;
kot šestnajstletni mladenič sem na-
kladal lokomotivo tovornega vlaka.
Prišlo so mi na misel vse težkoče in
stradanje teh zgodnjih dni mojega
življenja, a od onega časa pa do dan-
es je bilo in je moje srce z delav-
skim razredom. Mogel sem biti del
časa v kongresu. Vedel sem že v
naprej, da grem v ječo.

V boju — v neprestanem boju —
med delavci, stvarniki bogastva in
njihovimi izkoriščevalci, sem se
trudil, služiti z vsemi močmi onim,
med katerimi sem rojen, a upam, da
jim bom služil do konca svojega
življenja.

Ta čas mislim na može in žene
v tovarnah; mislim, kako so žene,
ki dobivajo revno plačo, prisiljene de-
lati do onemoglosti; mislim na male
otroke, katerim krade ta zistem ve-
selje otroških dni, kako jih že v
zgodnji in nežni dobi dobiva ma-
mon v svoje neusmiljene roke, ter
jih sila, da se mučijo v industrijskih
jetniščnicah, da hranijo stroje, med-
tem ko stradajo sami telesno in du-
ševno. Vidim jih upadle, bolehe in
otople, kako se uničuje njihovo mla-
do življenje, ker je v tej najvišji točki
civilizacije dvajsetega stoletja denar
še zmirom veliko važnejši kot člo-
veško življenje. Zlato je bog, ki vla-
da svet. Mala dekleta — a je jih na
milion — postanejo tudi žrtve be-
de v tej deželi — v tej najbogatejši
deželi pod nebesnim obokom, v deželi
obilice velikih, bogatih in plodonos-
nih zemljišč, ki ima neizčrpne ma-
terijalne vrelce, najizpopolnejše pro-
izvajalne stroje ter milijone izvrstnih
delavcev, pripravljenih, da prenese-
jo svojo delovno moč na te stroje in
da proizvajajo bogastvo za vsakega
človeka, žene in otroke. Da, v tej
deželi so milijoni ljudi, katerih živ-
ljenje je neprestan boj od mladosti
do starosti, dokler jim nazadnje ne
prihiti smrt v pomoč, da pomiri bo-
lečine stradalajočega srca in sprejme
svoje žrtve v objem večnega sna.

Toda vse to se dogaja pred našimi
očmi. A napačno je to nevoljo pripis-
ovati naključju ali naravi. Ta beda
je posledica gnilega družabnega zi-
stema, ki se mora uničiti, ne samo
v interesu delovnega naroda, nego
tudi v interesu vsega človeštva.
(Konec prih.)

Še enkrat o stavki resnici na ljubo.

Splošna delavska stavka, ki se je
obnesla sijajno, je povzročila med
slovenskim časopisjem tak jok in
stok, da še danes naletimo na posa-
mezne kraje, kjer se te uboge pare
občinstvu smilijo, češ, da so v lju-
bežni do naše nove domovine iskale
in vzemirale socialne demokrate,
ker so hoteli izdati domovino. Pra-
vijo namreč, da so socialni demo-

krati hoteli poklicati Italijane, Ogr-
e in Nemce, da razbijejo našo novo
državo. Že zadnjič smo povedali, da
so take trditve sleparske. Delavstvo
je stajalo in protestiralo po vseh
državah proti krivicam pariške mi-
rovnice konference. Da bi pa države
ostrale delavstvo in nahujskale
prebivalstvo zoper delavstvo, ki je
povsem opravičeno protestiralo
proti groznim krivicam, ki nas ute-
gnejo daviti sto let in še več, so pa
vsaka svoje državljane strašile s
tem, da se nahaja sovražnik na meji
in da hoče vdreti čez mejo.

Tako je bilo povsod. Povsod je
pa bila to nesramna laž. Zakaj Ita-
lijani bi vdrli čez mejo le takrat, če
bi jih belgrajska vlada poklicala na
pomoč, ravno tako bi šle srbske če-
te na Primorsko šele takrat, če bi to
zahtevala Italija ali antanta.

Tako stoji stvar. Iz tega je pa
tudi razvidno, kakšno demagogijo
uganjajo pri nas politične stranke in
njih listi, kako natvezajo javnosti
mnenje, ki nima nobene realne pod-
lage.

To se nam je zdelo potrebno še
enkrat poudariti, ker se še danes to-
liko govori o teh stvareh in vladajo
med občinstvom tako krivi pojmi o
mogočih posledicah stavke.

Pariški mir diktira krivice, a pre-
prečiti so hoteli protesti delavstva
proti njim: s tem je dovelj označeno
javkanje o nevarnosti. Naša buržo-
azija pričakuje varstvo in zaslonbo
od pariških imperialistov, češ, da
so ji ti bolj sorodni kakor pa jugoslo-
vansko ljudstvo.

Pošteni ljudje naj sodijo!

Moralne propalce okoli »Jugo-
slavije« se sistematično zaganjajo v
mojo osebo in to najraje tedaj, ka-
dar sem vsled mojih poslov odsoten
iz Ljubljane. Očitajo mi, da sem po-
vzročil stavko na železnicih zato,
ker sem prejel od naših narodnih na-
sprotnikov milijone za to izdajalsko
delo. Ker manjka tem ljudem za ta-
ke trditve vsakršna realna podlaga,
gobezdajo tja v en dan vseprek o
Bela Kunu, o Italijanih, po znane-
mu jezuitskem načelu »obrekuj in obre-
kuje« — nekaj bo že ostalo.

Kaj je na stvari?
Jugoslovanska socialna - demo-
kratična stranka je sklenila dvo-
dnevno stavko, da s tem pokaže
svojo solidarnost s svetovnimi prole-
tariatom, ki je proklamiral radi zna-
nih postulatov stavko.

Kot centralni tajnik »Splošne že-
lezničarske organizacije za Jugosla-
vijo« sem si šel v dolžnost, da skil-
čem železničarje na shod, na kate-
rem prepuščam odločitev železni-
čarjem samim. V petek, 18. julija t.
l. se je vršil shod, ki je soglasno pri-
trdil sklep izvrševalnega odbora
JSDS. Ta sklep se je razglasil v so-
boto 19. julija v strankinem glasilu,
kar je zadostovalo, da so se sodru-
gi železničarji odzvali pozivu v polnem
številu. Bile so res nekatere izjeme,
ali če pomislimo na teror, ki se je
vršil od strani uradništva, je to umi-
ljivo.

Teden dni pred stavko sem na
prošnje raznih krajevnih skupin na-
še organizacije odredil ceklus preda-
vanj, tako tudi v Mariboru. To pri-
liko je pa porabilo Peskovo glasilo,
da me polije z gnojnicjo: »General
Kopač pobegnil v Nemško Avstrijo;
gre na kosilo k Beli Kunu — naj iz-
gubi potni list, da se več ne vrne
id.« — Bil sem v Gradcu, da pripo-
morem potom dr. Eislerja ubogi vdo-
vi Brenkovič in njenim trem nepre-
skrbljenim otrokom, da dobe izpla-
čano upokojnino in zavarovalnino
po umrlem sodruku.

Ali eno smelo trdim, da v Gradcu
nisem našel take podivjanosti in su-
rovosti v političnem boju kakor je
pri nas. Kakor mi je sodrug Resel
zatrjeval, stanuje v Gradcu okolo
15.000 Slovencev — pa iti nikdo ne
preganja. Čudijo se nam, da trpimo
take persekucije. Njim ne pride niti
na misel, da bi vračali isto tam ži-
večim Slovincem, kar dela naša
buržoazija.

Poštena javnost naj sodi — Pe-
skovi psički naj pa lajajo!
Josip Kopač.

Na Jesenice!

Slisal sem, da po Jesenicah raz-
našajo razni individui vesti, češ, da
sem sprejel od Bele Kuna iz Budim-
pešte več milijonov, s kojima da sem
pa zbehal čez mejo itd. Sporočam
sodrugom, da se jaz takim vestem le
smejem in da me prav nič ne jeze.
Bela Kun ima po mojem mnenju še
zase premalo »milijonov« — sicer
pa so njegovi pri nas neveljavni. Na
Ogrskem pa se more le toliko ku-
piti, kolikor kdo rabi in so potem
»milijoni« tam precej neporabni pred-

met. »Čez mejo« sem pa že večkrat
šel in bom še šel. Prosim sodruge
na Jesenicah, naj jih ne razburja-
jo čenče, ki se trosijo o meni. Otroci
čenčajo in ne vedo kaj.

Anton Kristan.

Splošna delavska zveza »Svoboda«
v Ljubljani

sklicuje dne 24. avgusta t. l. v dvo-
rani Mahrove šole v Ljubljani

ZVEZNI OBČNI ZBOR.

Dnevni red: Poročilo predsed-
nika, poročilo tajnika, poročilo bla-
gajnika, poročilo kontrole, poročilo
delegatov o delovanju podružnic,
Volitev odbora. Predlogi.

Vse podružnice naj pošljejo ime-
na in naslove izvoljenih delegatov,
najkasneje osem dni pred zveznim
zbom, ravno tako vse samostojne
predloge na zvezno načelstvo v
Ljubljani. Vse kar se tiče delegacij je
razvidno iz društvenih pravil.

Dražič Stefan, t. č. predsednik,

Veljavc Jakob, t. č. tajnik.

Iz Slovenije.

Kamnik.

Konzumno društvo za Ljubljano
in okolico je razglasilo, da ustanovi
tudi v Kamniku podružnico. Na to
vest so liberalni Kamničani napeli
vse sile, da bi preprečili ustanovitev
te za delavstvo in ljudstvo sploh ta-
ko koristne naprave. Pijani liberalni
agitatorji hodijo okoli in ponujajo
svoj lažipatriotizem, militarizem in
obrabljeno politiko. Bahajo se, kak-
šno veljavo ima liberalna stranka,
dasi kar diši na kilometre daleč po
vislakah. Doslej se jim seveda to de-
lo ni obneslo, zakaj delavstvo je že
precej zavedno in redkokdaj se jim
posreči, da ujamejo koga na »firkel-
čke«. Vsakega delavca je sram, da
bi prodajal svoj delavski stan lju-
dem, ki so tako nesrečno vladali v
Sloveniji, zlasti pa dosledno prezir-
ali ljudi iz naših vrst, delavce, če
jih niso rabili za volitve. Delavstvo
ne bo opustilo ustanovitve konzum-
ne prodajalne, ker se je prav dobro
spominja, kako so ravnali trgovci z
njim med vojno. Nobena pritožba ni
nič zalegla; cele ure smo stali pred
trgovinami, postegnili ste pa tistega,
kogar ste hoteli, nekaterim gospo-
dom ste pošiljali blago tudi na dom.
Vse to je neslo in zdaj se bojite, da
bi vam odpadel ta dobiček in bi del
tega dobička, ki ste ga doslej
spravljali vi, imeli mi sami. Delav-
stvo in kamniško prebivalstvo sploh
naj pokaže sedaj, ko je prilika, tem
špekulantom hrbet, se združi in
ustanovi konzumno prodajalno. Nič
se vam ni treba brigati za liberalce,
če si v gonji zoper konzumno pro-
dajalno polomijo jezik in noge. Ne
verujte jim! Če bodo pa le preveč
otresali svoj jezik, se bomo pa ne-
koliko pomenili pred sodnijo. Podle-
ga obrekovanju pač ne bomo vti-
kali kar tako v žep.

Jesenice.

Vsak dan beremo kaj o razme-
rah na železnici. Tudi mi doprinese-
mo svoje. Zvezarji namreč uganjajo
na železnicih stvari, ki presedajo že
celo pametnejšim zvezarjem samim.
Tako imamo pri nas nekega prista-
va D., ki pravzaprav tega primka
ne zasluži. Njegovo obnašanje je v
pravem pomenu besede drvarsko.
Napram uslužbencem se vede silno
arogantno in surovo. Mogoče se bo
izgovarjal, da je bil pijan, kar mu je
že sicer sploh v navadi. Tako je to
človeče nedavno obrcalo nekega
uslužbenca in ga zmerjal z vsemi
mogočimi priimki, ki bi jih pač on
sam zaslužil. Vprašamo naše rav-
nateljstvo, če res nima sredstev za-
per take ljudi! Kadar so ti ljudje tre-
zni, ne znajo drugega kot kovati gr-
de naklepe zoper socialiste, druga-
če pa tudi znajo ljudi samo brutalno
napadati. Zahtevamo, da se na licu
mesta ravnateljstvo prepriča o po-
stopanju teh gospodov, da se stvari
napravi konec. Natancnejši pod-
takov je dovolj na razpolago. — G. D.
bi pa sicer še svetovali, da pusti dru-
gim ljudem tudi še malo alkohola,
ker včasih »gift« tudi koristi.

St. Lovrenc na Pohorju.

V nedeljo, 27. julija se je vršil
pri nas nad vse izborni obiskani
shod, na katerem je govoril posla-
nec sodrug Anton Kristan iz Ljub-
ljane o pomenu konzumnih društev
za delavsko ljudstvo. Pri nas je
namreč veliko zanimanje za konzum-
no organizacijo; nad 250 družin se
je priglasilo že za člane »Konzumne-
ga društva za Ljubljano in okolico«.
Sodrug Anton Kristan je kot ravnat-
elj »Konzumnega društva za Ljub-
ljano in okolico« povedal našim de-
lavcem in kmetom tako jasno kot je
le mogoče, da je ustanovitev konz-
umne prodajalne za vsako delav-

ska in kmečko naselbino prepotrebna. Razložil je navzočo dosedanje delovanje konzumnih organizacij širom sveta, zlasti pa njihovo odlično in uspešno delo v veliki svetovni vojni. — Prodajalna v St. Lovrencu se odpre tekom meseca avgusta. Prostori so že najeti. V delegacijski odbor so bili izvoljeni na tem zborovanju drugi Repas, Dežnik, Merihard, Leben, Auer, Petrič, Mastrič in Kopp. Glavni zaupnik je sodrug Kopp.

Celje.

»Zveza in organizacija vojnih invalidov« izjavlja na napade »Mariborskega delavca« in »Straže« sledeče: Vsi napadi na našo politično nepristransko in zgolj stanovsko organizacijo vojnih invalidov so brez vsake podlage. Ob priliki ustanovitve podružnice v Mariboru se je nabiralo po pooblaščenca prostovoljne darove za naše invalide. Podtajniki Puncerju so se izročile pole z dvojezičnim tekstom za nabiranje. Pred restavracijo »Zamorec« v Gosposki ulici je naš kontrolni organ vprašal budi, ali je lastnik restavracije slovensčine zmožen, ker se mu je reklo, da ne, je bila restavracija izročena pola v nemškem jeziku. To je vprašal urednik »Marib. del.« v to, da je začel napadati našo organizacijo na prav neumestnen način. »Straža« je nadalje priobčila članek o naši organizaciji, češ, da smo politična in sicer socijalno demokratična organizacija. Da je to povsem neresnična trditve, ki mogoče izvira iz napačnih informacij, bo lahko »Straža« uvidela že iz naših organizacijskih pravil, ki so priobčene tudi v pravkar izšli knjižici, ki jo je izdal g. Koštomaj. Da pa se članom organizacije, ki je nepolitična, pripušča izven organizacije popolna politična svoboda, to je povsem jasno, kot je bil prvi organizator »Zveze voj. invalidov« izven organizacije naprednega mišljenja, tako misli organizacija, da so v odboru lahko tudi invalidi raznih drugih političnih nazorov, kar naj »Straža« blagovolji vzeti na znanje. Da pa organizacija sprejme kot člane tudi invalide drugih narodnosti, ki so pristojni na Štajersko, to je povsem jasno iz njene humanitarne naloge, kot zgolj stanovske organizacije. — A. Leskovšek, t. č. predsednik, Meznarič, t. č. tajnik centra.

Zgornja Poljska pri Pragerskem.

Pod tem naslovom smo priobčili zadnji dopis, v kolikor se tiče osebe g. nadučitelja S., resnici na ljubo popravljamo. Kakor smo zvedeli od dobro informiranega sodruga, šolsko delo g. nadučitelja S. ni takšno, da bi izživalo uničujočo kritiko, marveč je on v tem oziru popolnoma moč na svojem mestu. Da je bila šola ob prevratu zaprta, so povzročile vračajoče čete in španska bolezen, ki je divjala v okolici. Zaprtje šole je odredila višja oblast, kakor se je tudi v dopisu omenjena učitelica odstavila po ukazu šolskega nadzornika. — Toliko v pojasnilo, ker ni naš namen, kratiti komu resnico.

Gospodarstvo.

Dovoz ameriškega petroleja. Iz Amerike je preko 340 vagonov petroleja na potu med Tuzlo in Vinokovci. Ta petrolej bo razdelila monopolna rava, ki bo tudi določila solidne cene. Ta količina bo zadostovala za potrebe naše države.

Škoda na žetvi. Po poročilu, ki ga je dobilo ministrstvo za finance, se čini škoda na žetvi vsled elementarnih neugod, na 5 milijonov dinarjev.

Promet z Rumunijo ukinjen. Radi slabih prometnih razmer je za sedaj izvoz iz uvoza v Rumunijo nemogoč.

Boj spolnim boleznim.

Ameriški listi poročajo: Boj, katerega so povzele Združene države, še ni končan, akoravno je demobilizacija že deloma končana. Vojna se vodi sedaj proti spolnim boleznim, katere so največji sovražnik človeštva.

Nikdar prej v zgodovini Združenih držav niso šle v boj proti kakemu sovražniku s tako odločnostjo, kakor ravno proti tej kugi. Vsi zdravniki, vse okrajne oblasti in vse ljudstvo je dobilo poziv od vlade, da naj pomaga zatreti to bolezen, in ako bo ljudstvo slišalo in se odzvalo temu pozivu, bodo spolne bolezni zatrite in človeštvo bo rešeno največjega sovražnika.

Zveznim državnim uradnikom ni bilo prej znano, da so spolne bolezni tako zelo razširjene med ljudstvom, dokler niso pričeli klicati mladeniče v armado. Tudi prej se niso brigali toliko za vojake v redni armadi in milici. Toda, ko so pričeli prihajati mladeniči v armado, narodno namreč, so zdravniki uvideli, kako zelo so razširjene te bolezni med ameriškim ljudstvom. Podvzeli so odločne korake in v kratkem času so že lahko belježili lepe uspehe. Bolne so popolnoma izolirali, da sploh niso več prišli v dotiko z zdravimi ljudmi in poleg so jih zdravili. Kdor ni bil popolnoma zdrav, tega sploh niso nikamor poslali.

Združene države so poslale najbolj zdravo armado na bojišče. Nobeden vojak ni prej odpuščen iz armade, dokler ni popolnoma zdrav, pa naj bo leha na kakršnoli bolezen. To je prvi korak, da se zatire te bolezni.

Štirinštirideset držav je že sprejelo zakon za kontrolo vseh spolnih bolezni. Druge države pa podvzamejo v kratkem slične korake.

Starši naj podučijo otroke v tem smislu, da se bodo znali otroci sami varovati in svarijo naj pred temi boleznimi. Največkrat je vzrok okuženju nevednost.

S spolnimi boleznimi je istotako ravnati kakor z drugimi nalezljivimi boleznimi. Bolnika se mora popolnoma izolirati in kdor mu střeže,

mora se čuvati, da se sam ne okuži. In kakor se na ta način omeji in zatire vsaka kužna bolezen, ako se oziroma zdravstvene predpise, istotako se zatire tudi vse spolne bolezni.

Odpraviti je treba prostitucijo in zloglasne hiše, kjer se goji prostitucija, in prvi korak je s tem že storjen z odpravo spolnih bolezni.

Podučevati je treba ljudstvo o posledicah, katere nastanejo pri okuženju s kakršnokoli spolno boleznijo.

Zvezni zdravstveni urad razpošilja cirkularje širom Združenih držav.

Tako v Združenih državah. Slična poročila prihajajo tudi iz drugih držav. Toda pri nas...? Nihče se ne zmeni za zdravstvo. Nobene naredbe, nobenih predavanj, ničesar ni storjenega pri nas v tem oziru. Le semtertja napiše kak zdravnik, kateremu se gre za ljudski blagor, kako knjigo ali pa predava o tej morilki človeštva, ki jo v naših krajih ravno ne pogrešamo. Imamo ministra za zdravstvo, kje je?

Našega ljudstva in vojaštva se morda naj Bog usmili? ...

Narodno predstavništvo.

LDU, Beograd, 4. Danes ob 16. je imelo narodno predstavništvo svojo sejo. Poslanci so bili prisotni v neobičajno velikem številu, vendar pa ni bilo opaziti resne volje do dela. Vse se je bavilo le z ministrske krize, o kateri se je vršila pred sejo živa debata. Seja sama je trajala le kratek čas. Predsednik je takoj ob početku priobčil pismo ministrskega predsednika o ostavki vlade. Nato je z dovoljenjem narodnega predstavništva odgodil sejo za toliko časa, dokler se ne sestavi nova vlada. Ko se to zgodi, bo sejo takoj sklical. Ministri današnji seji niso prisostvovali, bili pa so zbrani v poslepu zbornice.

Najnovejša poročila.

RUMUNI ZASEDLI BUDIMPEŠTO.

LDU, Dunaj, 4. (ČTU.) Glasom poročila, ki je prišlo iz Budimpešte ob šestih zvečer, je rumunski vrhovni poveljnik Mardarescu s 30.000 možmi zasedel Budimpešto.

POLOŽAJ NA OGRSKEM.

LDU, Budimpešta, 4. (DunKU.) Dr. Soltan Ronay, ki je bil imenovan za državnega tajnika za notranje stvari, je z ozirom na svoje slabo zdravje to mesto odklonil. Dosedanji komunistični list »Vörös Újság« bo od danes dalje izhajal kot večerna izdaja »Nepszava« pod imenom »Esti Nepszava«. Ministrski svet je dovolil, da vse osebe smejo zopet nositi častniške in podčastniške oznake ki so jim bili podeljeni pred 21. marcem 1919. Tudi naslovi javnih uradnikov, ki jih je sovjetska vlada odpravila, so zopet vpeljani. Ministrski svet je odredil, da morajo biti vse trgovine, ki jih je sovjetska vlada zaprla, od 4. avgusta dalje zopet odprte. Ministrski svet je sklenil tudi, da ostane nezmenejen zakon o volilni pravici, ki ga je izdala Karolyijeva vlada, ter da se razpiše volitve za ustavodajno skupščino.

STAVKA ŽELEZNIŠKIH DELAVCEV V AMERIKI.

LDU, Washington, 3. (DunKU.) Vsled Wilsonovega predloga, naj imenuje kongres komisijo, ki naj prouči zahteve delavcev v železniških delavnicah, je več stotisoč delavcev železniških delavnic sklenilo, da glasujejo za stavko. Veliko število delavcev se je temu pozivu odzvalo.

STAVKA V ŠVICI.

LDU, Curih, 4. (DunKU.) Delegati delavske unije v Curihu so z 262 glasovi proti 100 glasovom, med tem ko 28 glasov ni bilo oddanih, sklenili nadaljevat stavko.

PRED NEMIRI V AMERIKI.

LDU, Berlin, 4. (DunKU.) »B. Z. am Mittag« poroča iz Rotterdama:

LETALSKA NESREČA.

LDU, Breslav, 4. (DunKU.) »Schlesische Volkszeitung« poroča

iz Batibora: Danes dopoldne se je vnelo neko veliko, najbrž poljsko letalo in padlo blizu Dziergowitza v plamenih na zemljo. Vseh osem letalcev je bilo ubitih. Letalo je imelo seboj nekaj poštnih golobov, železniški delavci pa so našli celo vrečo ruskega denarja.

VIŠINSKI REKORD.

LDU, Berlin, 4. (DunKU.) Novo prometno letalo splošne električne družbe je na svojem oficialnem preizkusnem poletu dne 30. julija z 8 osebami doseglo višino 6100 m in s tem doseglo nov svetovni rekord.

To in ono.

Mesto Internacionalne.

Iz Bruslja poročajo, da je mednarodni odbor za sezidanje spomenika svetovne vojske in svetovnega miru, dokončal svoje pripravljeno delo in je stavljal predlog, da naj se sezida v Belgiji v bližini bojnega polja mednarodno mesto. To mesto naj postane središče vseh mednarodnih korporacij in naj postane trajni sedež »Zveze narodov«. Ta predlog za postavljenje spomenika na svetovno vojsko je treba odobravati. Misel obnovitve in utrditve mednarodnih ljudskih stikov se sedaj po koncu svetovne vojske z vsem svojim nacionalističnim šovinizmom veča in najlepši spomenik svetovne vojske bo gotovo spomenik mednarodnega ljudskega bratstva. Socijalisti vsega sveta bodo delali na to, da ne ostane ta spomenik le prazen simbol.

Ženske mode in drugo.

Nobena tajnost ni mogoče tako čuvana, kakor ameriške delavnice, v katerih pripravljajo novo žensko modo. Vsak podjetnik, ki se peča z izdelovanjem vzorcev nove mode, skriva svoje vzorce, da ne pridejo pred oči njegovih konkurentov. To velja za klobuke, bluze, krila in ženske obleke.

Ravnatoka skrivajo svoje salone, v katerih imajo razstavljene vzorce pred svojimi tekmeči. Kdor se ne more izkazati, da je v resnici kupec, ne more vstopiti v modni salon, v katerem so vzorci.

In zakaj vse to? V današnji človeški družbi ne produciramo za potrebe, ampak za profit. Je že res, da se tudi v najskromnejšem človeku včasih porodi želja po spremembi obleke, ali današnje spremembe v

modi niso več spremembe, ki kažejo umetniški okus, ampak spreminjajo ženske, ki se oblačijo vedno po najnovejši modi, v navadne karikature.

Zene bogatinov in milijonarjev ne delajo. Dnevi jim potekajo enakomerno v lenarstvu, in tako se porodi v njih želja po senzaciji, kako bodo blesteli pri prihodnji pojedini ali na prvem plesu, ki ga priredi visoka družba postopačev. Za take priveditve se napravijo bogatkinke, da so podobne maškaram. Druge ženske opazijo, da so bogatkinke drugače oblečene, da se kroj njih obleke popolnoma loči od kroja drugih, pa se porodi tudi v njih želja, da se oblečejo vsaj po kroju, kot bogate dame, čeprav je blago malo slabše vrste. Tako dobivamo vedno novo modo, ki se je rodila v možganih žensk, ki nič ne delajo, ampak le uživajo.

Izumiti novo modo, ni prav nobena umetnost. Človek naj se oblače tako, da ni podoben človeku, barve na obleki naj tako zmeša, da bo slepec rekel, da kriče, pa bo oblečen po najnovejši modi. Radi modne blaznosti je vsako leto vržene proč veliko človeške delavne moči. Delavci, ki so zaposleni v modnih salonih, bi lahko opravljali bolj koristno delo za človeško družbo.

Ali danes pridigati, naj se odpravi modna blaznost, pomaga toliko, kakor če kdo meče bob ob steno. Modna blaznost bo izumrla, kadar pokopljemo človeško neumnost.

Izdajatelj: Josip Petejan.

Odgovorni urednik: Rudolf Golouh
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Zahvala.

Podpisani, ki smo bili z buržoaznim nasiljem nedolžno pahnjani v preiskovalni zapor, se najtopleje zahvalujemo vsem zaupnikom in s drugom, ki so se neustrašeno in požrtvovalno posvetili delu za našo oprositev. Zahvalujemo se vsem sodrugom in sodružicam za pristrčni sprejem ob našem prihodu na glavnem holodvoru in za naklonjenost, ki so jo nam izkazali. Posebno se veljaj naša zahvala sodrugu in sodružici Mayer za njihov trud in postrežbo.

Podpisani ne najdemo dovolj hvaležnih izrazov za izkazane dobre, katerih ne pozabimo nikdar.

Perdan Franc, Jug Ulih, Groselj Jožef, Brus Franc, Kancler Alojz.

Prvovrstna vozna kolesa
 ter plašče in cevi gumirastopio in dr. priporočila
IGN. VOK
 Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

specialna trgovina šivalnih strojev in koles.

BARVA vsakovrstno blago pere domače perilo (pošilja po isto na dom) Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.	Kemično - tovarena JOS. REICH	CISTI obleke svetloilika ovratnice, zapestnice in srajce Podružnica: Selenburgova ul. 3.
--	---	---

Priporočamo e d i n o tovarniško zalogo

šivalnih strojev za rodbino in obrt ter njih posameznih delov.

POTREBŠČINE za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno BLAGO za OBLEKE.

Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vede desno.

— Delniška glavica —
 K 15.000.000.
 Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fondi okroglo K 4.000.000.
 Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira trazično dobave in dovoljuje — aprovirajoške kredite —